

Pelastustoimen toimintaympäristö

Pelastusylijohtaja Kimmo Kohvakka
Parlamentaarinen hyvinvointialueiden tulevaisuustyön työryhmä
28.4.2026

Sisäisen turvallisuuden tilanne on vakaa

- Suomen sisäisen **turvallisuuden tilanne on yleisesti ottaen vakaa**. Suomi on oikeusvaltio, jota turvaavat vahva demokratia, riippumaton oikeuslaitos ja korkea yhteiskunnallinen luottamus.
- **Pelastustoimen rooli osana kokonaisturvallisuutta on kasvanut.**
- Pelastusalaan (98 %), hätäkeskukseen (95 %) ja poliisiin (92 %) luotetaan valtavasti (Poliisibarometri 2024).

Muuttuva toiminta- ympäristö haastaa sisäistä turvallisuutta

- Ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kietoutuvat yhä tiiviimmin toisiinsa
- Informaatio- ja hybridivaikuttaminen, informaatiokentän murros.
- Yhteiskunnallisen luottamuksen säröt, henkinen kriisinkestävyys.
- Väestön monimuotoistuminen.
- Yli 65-vuotiaita on jo yli 1,3 miljoonaa. Yli 85-vuotiaista peräti 84 % asuu kotonaan (digikuilu).
- Väkivallan siirtymä: pahoinpitelyiden määrä kasvanut – huoli vakavan väkivallan kasvusta

Kansallisen riskiarvion uhkamallit 2023

Informaatiovaikuttaminen

Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus

Sotilaallisen voiman käyttö

Laajamittainen maahantulo ja painostaminen maahantulijoita ohjaamalla

Yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin tehty terroristinen tai muu väkivaltainen isku

Isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yhteisöjen väkivaltainen liikehdintä tai yhteiskuntajärjestystä vaarantava toiminta

Julkisen talouden häiriö

Rahoitusjärjestelmän häiriö

Energiahuollon häiriöt

- Sähkön saannin suurhäiriö
- Polttoaineiden saannin vakavat häiriöt

Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöt

Kuljetusten jatkuvuuden häiriöt

Terveysturvallisuuden häiriöt

- Mikrobilääkeresistenssi
- Pandemia tai muu vastaava laajalle levinnyt epidemia
- Eläintautiepidemiat

Vesihuollon häiriöt

Elintarvikehuollon häiriöt ja ruoka- ja ravintoturvan heikkeneminen

Laajat tai pitkäkestoiset onnettomuustilanteet

- Merellinen monialaonnettomuus
- Vakava ydinvoimalaitos-onnettomuus Suomessa tai Suomen lähialueilla
- Useampi yhtäaikainen laaja maastopalo
- Äärimmäisen voimakas avaruusmyrsky

Pelastustoimella keskeinen rooli varautumisessa ja vasteessa (alueelliset riskiarviot)

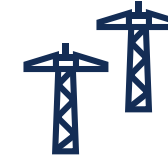
Luonnon aiheuttamat onnettomuudet ja sään ääri-ilmiöt

Rajuilmat, talvimyrskyt, tulvat, pitkittyneet sääilmiöt, laajat maastopalot

Suur-onnettomuudet

Vakavat onnettomuudet, suuren kohteen tulipalot, merelliset suuronnettomuudet

Infrastruktuurin häiriöt

Vesihuollon häiriöt, sähköenergia saannin, siirron tai jakelun häiriintyminen, tietoliikenteen ja logistiikan häiriöt, elintarvikehuollon häiriöt

Yhteiskuntajärjestystä vaarantava toiminta

Vakavat väkivallanteot, terroristinen teko, isojen joukkojen väkivaltainen liikehdintä, laajamittainen maahantulo

Terveysturvallisuuden häiriöt

Pandemiat, eläintaudit, kasvituotannon riskit

Turvallisuusympäristön muutos

Laajamittainen maahantulo, informaatiovaikuttaminen, sotilaallisen voiman käyttö

Alueelliset riskierot

LÄNSI-SUOMI
Tulvat ja pato-onnettomuudet
Ydinvoima
CBRNE-laitokset
Alkutuotannon riskit

POHJOIS-SUOMI
Sään ääri-ilmiöt
Infran eristyneisyys
Matkailun riskit
Padot

ETELÄ-SUOMI
Logistiikan solmukohtat
Satamat
Teollisuus- ja CBRNE-riskit
Hybridivaikuttaminen
Suuret ihmisvirrat

ITÄ-SUOMI:
Hybridivaikuttaminen rajalla
Kriittisen infran tulipalot
Ympäristöriskit
Työvoimapula

Pelastustoimen toimintaympäristön muutostekijöitä

Alueiden palvelutaso eriytyy

- Turvallisuus ja luottamus rakennetaan arjessa: normaaliolojen toiminta pohja poikkeusolotoiminnalle
- Eriytyminen haastaa vaativien tilanteiden ja poikkeusolovalmiuden tuottamiselle valtakunnallisesti

Turvallisuustilanne muuttaa pelastustoimen roolia ja työtä

- Pelastustoimen rooli muuttuneessa sodankäynnissä: pelastaja sodan kohde sekä uudet sotateknologiat, kriittisen infrastruktuurin suojaaminen, väestönsuojeluun varautuminen, omatoiminen varautuminen, öljyalusvahingot.
- Pelastustoimen ja väestönsuojelun sodan ajan suorituskyvyt eivät vastaa turvallisuustilannetta.

Uusi teknologia tuo uusia riskejä

- Uusien riskien ehkäisy edellyttää toimintamenetelmien uudistamista ja uutta tietoa pikaisesti.
- Uusia riskejä esimerkiksi aurinkovoimalat, digikeskukset, akkuteollisuus

Tietojohdaminen aluekohtaista ja eritahtista

- Tietopohja, analyysikyky ja mittaristo eivät tue riittävästi palvelutarpeen ennakoimista tai vaikuttavuuden arviointia.
- Valtakunnallisten ICT-järjestelmien/digitalisaation jatkokehitys epävarmaa.

Rahoituksen ja henkilöstön riittävyys

- 15:llä hyvinvointialueen pelastustoimella rahoitus ei riitä kattamaan kustannuksia (vaihteluväli 8-50 %)
- Säästöjen saamiseksi esimerkiksi sopimuspalokuntia lakkautetaan: riski turvatyhjööiden syntymiselle.

Pelastustoimen palveluiden ja talouden tila 2024

Pelastustoimen palvelut: keskeiset kehityskohteet

- **Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut toteutuvat pääosin palvelutasopäätösten mukaisesti**
 - Palveluiden mitoittaminen ei ole kaikilta osin riskiperusteisesti riittävää
 - Asiakaspalautetta tulisi hyödyntää laadun kehittämisessä
- **Pelastustoiminnan palveluiden kyky järjestää alueen toimintavalmius riskien ja uhkien mukaisesti on heikentynyt**
 - Toimintavalmiuden tulee olla riskejä ja uhkia vastaavalla tasolla, useissa suorituskyvyissä kehittämistarpeita
 - Säästöt uhkaavat koulutettujen pelastajien rekrytointia
 - Sopimuspalokuntatoiminnan ylläpito tärkeää

- **Väestönsuojeluun varautumisen palvelut kehittyneet myönteiseen suuntaan**
 - Väestönsuojeluun liittyvien suunnitelmien, väestönsuojeluorganisaatioiden, varausten päivittäminen ja ajan tasalla Suorituskyvyissä kehittämistarpeita
- **Yhteistä palveluille**
 - Henkilöstöressurssien niukkuus ei mahdollista nykyisten puutteiden korjaamista tai palveluiden laadun kehittämistä
 - Palveluiden suunnittelun systematisointi ja mitoitusperusteiden kytkeminen riski- ja uhka-arvioihin
 - Pelastustoimen yhteisten ICT-järjestelmien käyttöönotto ja hyödyntäminen

Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

- Palvelut on tuotettu **pääosin palvelutasopäätösten mukaisesti ja suunnitellulla tasolla**, palveluiden mitoittaminen ei kuitenkaan ole kaikilta osin riskiperusteisesti riittävää
- **Valvontakäyntejä ja turvallisuusviestintää on vähennetty**, eikä toiminnan suunnitteluun ja osaamisen kehittämiseen ole pystytty panostamaan riittävästi
- **Yhteistyö** sosiaali- ja terveystoimen kanssa hyvinvointialueen sisällä on vahvistunut
- **Onnettomuuskehityksen seuranta sekä palontutkinta ja tahallisten ja tuottamuksellisten tulipalojen ilmoittaminen** poliisille edellyttävät useilla alueilla kehittämistä
- Päivystävä palotarkastaja -toiminto on muodostunut tärkeäksi ohjaus- ja neuvontapalvelujen muodoksi
- **Omatoimiseen varautumiseen ja väestönsuojeluun liittyvät aiheet** ovat korostuneet neuvonnassa ja turvallisuusviestinnässä

Keskeiset kehittämistarpeet

- Henkilöstöressurssin kohdentaminen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen, sekä osaamisen kehittämiseen.
- Asiakaspalautteen keräämisen systematisointi ja hyödyntäminen
- Varautuminen onnettomuuksien ehkäisyä tietojärjestelmän käyttöönottoon

Pelastustoiminta

- Tiukka taloustilanne on **heikentänyt pelastustoimen kykyä vastata riskeihin.**
- **Harvaan asutuilla alueilla** henkilöstön saatavuus on heikkoa. Varallaolojärjestelmän poistuminen on **heikentänyt toimintavalmiutta.**
- Henkilöstöpula on vaikeuttanut **vaativien tehtävien** toteuttamista. Uusilla teknologiset ratkaisut voivat tukea tehtävien suorittamista.
- Toimintavalmiuden suunnitteluohje on päivitetty - yhdenmukaistaa suunnittelua.
- Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
 - Hyvinvointialueiden suorituskykyjä tulisi parantaa mm. **CBRN-valmius, vesipelastamisen suorituskyky, sortumapelastaminen sekä ympäristövahinkojen torjunnan valmius.**
 - Kalustoinvestoinnit, harjoittelut ja henkilöstömäärät tulisi saattaa riskejä ja uhkia vastaavalle tasolle.

Keskeiset kehittämistarpeet

- Johtamisjärjestelmän kehittäminen
- Väestön varoitusjärjestelmiä koskevan lainsäädännön päivittäminen
- Palveluverkon ja toimintavalmiuden suunnittelun kehittäminen
- Kansainvälisen avunannon ja avun vastaanottamisen suunnitelmien päivittäminen

Varautuminen väestönsuojeluun

- Väestönsuojeluun varautumisessa on tapahtunut **myönteistä kehitystä**, mutta edelleen **palveluissa on puutteita kaikilla hyvinvointialueilla**.
- Hyvinvointialueet ovat tunnistaneeet puutteet ja suunnitelleet **kehittämistoimenpiteitä**. Osa niistä on tuotu esiin myös palvelutasopäätöksissä.
- Väestönsuojeluun liittyvät puutteet on pystyttävä korjaamaan, koska **turvallisuusympäristö voi muuttua** nopeastikin.
- **Henkilöstöresurssit ovat riittämättömät**, ja määrä ei ole edellisestä vuodesta juuri muuttunut.
- Väestönsuojeluun varautumisen tarvittavaa resurssia tulisi kasvattaa nykyisestä **henkilöresursseista noin 50%**.

Keskeiset kehittämistarpeet

- Riskianalyysien ja suunnitelmien päivittämissproessin kehittäminen
- Varautumistehtävien ja väestönsuojeluorganisaation päivittäminen
- Väestönsuojelussa tarvittavia suorituskykyjä tulisi parantaa
- Kansainvälisen avunannon ja avun vastaanottamisen suunnitelmien päivittäminen

Talouden tila 2024

- **Nettokäyttökustannukset 2024**

- Nimellinen kasvu 3,5 % vuodesta 2023
- Asukaskohtaiset nettokäyttökustannukset keskimäärin 114 €/as. (69-167 €/as.)
- Asukaskohtainen kasvu n. 2,9 %
 - » Henkilöstö- ja vuokratulot
 - » Säästötoimenpiteet

- **Kulurakenne 2024**

- Vuokratulot kasvaneet 21 %
- Henkilöstökulut kasvaneet 3 %

- **Rahoitus ja toteutuneet nettokäyttökustannukset**

- Toteutuneita kustannuksia on 10 % enemmän kuin laskennallista rahoitusta.

- **Säästöt**

- Säästöjä toteutunut yhteensä noin 15 M€, eli vuoden 2024 kustannuksiin suhteutettuna 2,6 %.

- **Investoinnit**

- Alhainen investointitaso johtanut investointi- ja korjausvelkaan

Keskeiset kehittämistarpeet

- Toiminnan uudistamista pitää kohdentaa vaikuttaviin ja taloutta vakauttaviin toimintoihin.
- Rahoitusmallin toimivuutta tulee kehittää. Viranomaistehtävien maksut tulee olla kustannusvastaavia.
- Asukaskohtaisten nettokäyttökustannusten seuranta ja arviointia tulee kehittää
- Tuottavuuden määritelmä ja tietojen hyödyntäminen tulee olla yhdenmukaista

Yhteenveto

- Toimintaympäristö- ja riskianalyysityö **aikaisempaa systemaattisempaa**
 - Palveluiden suunnittelu perustuu tulevaisuudessa palvelutarpeiden tunnistamiseen ja niiden ennakkointiin
- **Henkilöstön riittävyys** heijastuu kaikkeen toimintaan: saatavuus vs. säästöt
 - Henkilöstöä koulutetaan lisää <-> alueet säästävät henkilöstöstä
 - Valvontakäyntejä sekä turvallisuusviestintää on jouduttu supistamaan
 - Henkilöstön ja harjoitusten puute heikentävät pelastustoiminnan suorituskykyä
 - Väestönsuojelun suunnitelmien päivittämistä tulisi tehostaa
- Talous
 - Nettokäyttökustannukset nousseet +3,5 %. Kulujen nousu voimakkainta **vuokrakuluissa** v. 2023–2024 (nimellinen kasvu +20,5 %). Rahoitus ja toteutuneet nettokustannukset 2024 -10,3 %.
 - Investointitaso on noussut, mutta aluekohtaiset erot ovat suuria. **Investointi- ja korjausvelka uhkaa kasvaa entisestään.**
- Tutkimus- ja kehittämistoiminnalla tuetaan ohjausta sekä vahvistetaan suorituskykyä
 - **Pysyvä rahoitus ja vakaat henkilöstöresurssit** tukisivat strategisten hankkeiden toteutusta
 - Kansalliset tietojärjestelmät tulevat käyttöön 2026, alueiden **valmistautuminen käyttöönottoon** vaihtelee.

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
www.intermin.fi